

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Економічний факультет

Кафедра підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Каталог 3 вибіркових дисциплін

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 076 Підприємництво та торгівля
ОПП Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5 від 5 грудня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2026-2027 н.р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Комерційна діяльність
Викладач (-і)	Ціжма Юрій Іванович, доц., к.е.н., доц. кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Контактний телефон викладача	+380660764931
Е-mail викладача	yurii.tsizhma@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на сайті кафедри https://kptpe.pnu.edu.ua/hrafik-provedennia-konsultatsij/ .
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Комерційна діяльність (лат. commercium - торгівля) - суспільно необхідна діяльність юридичних і фізичних осіб на ринку товарів і послуг зі здійснення операцій купівлі-продажу товарів, і надання послуг з метою задоволення попиту та отримання прибутку.</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни «Комерційна діяльність» є вивчення процесу організації комерційної діяльності на підприємстві.</p> <p>Об'єктами комерційної діяльності на споживчому ринку є товари та послуги.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:</p> <p>Змістовий модуль 1. Загальні засади комерційної діяльності.</p> <p>Змістовий модуль 2. Ефективні технології та інструменти у процесі реалізації комерційних рішень.</p> <p>Змістовий модуль 3. Доходи, витрати та показники оцінки ефективності функціонування торговельних підприємств у комерційній діяльності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни “ Комерційна діяльність ” є формування знань про сутність, завдання та управління комерційною діяльністю підприємств, методи і засоби підвищення їх ефективності.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни «Комерційна діяльність» є вивчення основ організації, планування та управління комерційною діяльністю підприємств.</p> <p>Цілі навчальної дисципліни згідно з вимогами освітньої програми:</p> <p>Студент повинен знати:</p> <p>основні засади організації і планування закупівель і збуту у комерційній діяльності; основні поняття про сутність, особливості, суб'єкти, об'єкти комерційної діяльності; основні форми розрахунків комерційних організацій з партнерами; основні засади специфіки оптових закупівель товарів на біржі та у закордонних фірм;</p> <p>уміти:</p> <p>використовувати в теоретико-методологічному дослідженні основні категорії комерційної діяльності; підготувати договори постачання, купівлі-продажу товарів, міжнародні контракти купівлі-продажу товарів, розробити договір, застосовувати процедуру, техніку підготовки, укладання та виконання договору про надання послуг; аналізувати «наповненість » умов контракту; обирати базисні умови поставки; визначати спосіб фіксації ціни в контракті та її залежність від світових цін; розрізняти умови платежів та розрахунків за комерційними операціями; вибрати стратегію ділових переговорів; користуватися нормативно-правовими документами правового регулювання міжнародних контрактів;</p>	

класифікувати форс-мажорні обставини.

Після вивчення початкової дисципліни студент повинен оволодіти такими **комунікаціями**:
аналізувати сучасні тенденції та чинники розвитку комерційної діяльності;
користуватися адміністративними, фінансовими, кредитними, валютними методами регулювання комерційних операцій.

Вивчаючи навчальну дисципліну студент набуває **автономності та відповідальності**, що проявляється у наступному:

здатність аналізувати та коментувати відповідні нормативні положення, що супроводжують процес комерційної діяльності;

здатність приймати обґрунтовані процесуальні рішення у процесі здійснення комерційної діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

Здатність працювати в команді.

Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Здатність діяти відповідально та свідомо.

Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків

Результати навчання

Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16/6
практичні заняття	14/4
самостійна робота	60/80

Ознаки курсу						
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)			Нормативний / вибірковий	
6	076 «Підприємництво та торгівля»	3			вибірковий	
Тематика курсу						
Тема	кількість год.					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	практичні	самостійна робота	лекції	практичні	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Загальні засади комерційної діяльності						
Тема 1. Теоретичні основи комерційної діяльності	2	2	6	1	1	9
Тема 2. Суб'єкти та об'єкти комерційної діяльності	2	1	6	1	-	9
Тема 3: Комерційна інформація та її захист. Етика та психологія комерційної діяльності	2	1	6	-	1	9
Змістовий модуль 2. Ефективні технології та інструменти у процесі реалізації комерційних рішень						
Тема 4. Форми і методи комерційних розрахунків	2	2	7	1	1	8
Тема 5. Організація господарських зв'язків у комерційній діяльності	2	2	7	1	1	8
Змістовий модуль 3. Доходи, витрати та показники оцінки ефективності функціонування торговельних підприємств у комерційній діяльності.						
Тема 6. Поточні витрати в комерційній діяльності	2	2	6	1	-	9
Тема 7. Доходи в комерційній діяльності	2	2	6	1	-	9
Тема 8. Фінансові результати в комерційній діяльності	2	2	6	-	-	9
Індивідуальне завдання	-	-	10	-	-	10
Усього годин	16	14	60	6	4	80
6. Система оцінювання курсу						
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Знання, при формі семестрового підсумкового контролю-заліку, оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <p>зараховано:</p> <p>90 – 100 – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>80 – 89 – здобувач освіти дуже добре засвоїв теоретичний матеріал,</p>					

володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

70 – 79 – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається кількох неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

60 – 69 – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє значну кількість неточностей у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

50 – 59 – здобувач освіти частково опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє значну кількість неточностей у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

не зараховано:

26 – 49 – здобувач освіти не опанував більшості навчального матеріалу дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

1 – 25 здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

100 балів – (100 балів протягом семестру)

Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та ECTS за такою схемою

Шкала оцінювання для екзамену		
університетська	національна	шкала ECTS
90 – 100	зараховано	A
80-89		B
70-79		C
60-69		D
50-59		E
26-49	не зараховано	FX
1-25		F

<p>Система оцінювання курсу</p>	<p>Підсумковою формою контролю є залік</p> <table border="1" data-bbox="375 226 1425 533"> <tr> <td colspan="3" data-bbox="375 226 1182 264">Поточне тестування та самостійна робота</td> <td data-bbox="1182 226 1425 533" rowspan="6">Сума балів з навчальної дисципліни</td> </tr> <tr> <td data-bbox="375 264 762 302">Модуль 1</td> <td colspan="2" data-bbox="762 264 1182 302">Модуль 2</td> </tr> <tr> <td data-bbox="375 302 762 416" rowspan="2">Поточний контроль</td> <td colspan="2" data-bbox="762 302 1182 340">Самостійна робота</td> </tr> <tr> <td data-bbox="762 340 962 416">Тестування</td> <td data-bbox="962 340 1182 416">Індивідуальна робота</td> </tr> <tr> <td data-bbox="375 416 762 454">Теми 1-8</td> <td data-bbox="762 416 962 454">Теми 1-8</td> <td data-bbox="962 416 1182 454">Теми 1-8</td> </tr> <tr> <td data-bbox="375 454 762 492">60</td> <td data-bbox="762 454 962 492">20</td> <td data-bbox="962 454 1182 492">20</td> </tr> <tr> <td colspan="3" data-bbox="375 492 1182 533">100</td> <td data-bbox="1182 492 1425 533">100</td> </tr> </table>	Поточне тестування та самостійна робота			Сума балів з навчальної дисципліни	Модуль 1	Модуль 2		Поточний контроль	Самостійна робота		Тестування	Індивідуальна робота	Теми 1-8	Теми 1-8	Теми 1-8	60	20	20	100			100
Поточне тестування та самостійна робота			Сума балів з навчальної дисципліни																				
Модуль 1	Модуль 2																						
Поточний контроль	Самостійна робота																						
	Тестування	Індивідуальна робота																					
Теми 1-8	Теми 1-8	Теми 1-8																					
60	20	20																					
100			100																				
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання – (ІЗ).</p> <p>Індивідуальні завдання (ІЗ) виконується у вигляді розрахункової роботи.</p> <p>Варіант розрахункових робіт відповідає порядковому номеру студента в журналі академічної групи. Розрахункові роботи студент виконує і надсилає на електронну пошту викладача або створений Google-диск. Захист розрахункових робіт відбувається на практичних заняттях або в час, відведений для консультацій. Захист розрахункових робіт є можливим в онлайн форматі з використанням відповідних платформ за попередньою домовленістю з викладачем про дату і час проведення такого захисту. Роботи повинні бути виконані і захищені в терміни, визначені викладачем. За розрахункову роботу студент отримує дві оцінки – за виконання та за захист. На захисті студент представляє результати своєї розрахункової роботи та дає відповіді на запитання які стосуються ходу виконання роботи та відповідного теоретичного матеріалу.</p> <p>В процесі оцінювання рівня написання розрахункової роботи звертається увага на своєчасність застосування відповідного інструментарію для вирішення задач розрахункової роботи, правильність графічної інтерпретації результатів побудови відповідних рисунків, правильність розрахунків, грамотність та повноту формулювання проміжних та остаточних висновків до розрахункової роботи.</p> <p>В процесі оцінювання захисту розрахункової роботи звертається увага на рівень володіння теоретичним матеріалом, необхідним для виконання розрахункової роботи, орієнтування студента в основних етапах виконання завдань, вміння формулювати висновки до роботи. Студенти заочної форми навчання виконують індивідуальне завдання і захищають його в терміни, погоджені з викладачем.</p> <p>Максимальна оцінка за ІЗ становить 100 балів. Середній бал за індивідуальне завдання переводиться у 20 бальну шкалу.</p>																						
<p>Практичні заняття</p>	<p>Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання практичних завдань.</p> <p>В період дистанційного навчання заняття проходять за допомогою платформи Zoom та університетської системи дистанційного навчання.</p> <p>Критерії поточного оцінювання:</p> <p>«90-100» – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв'язок прикладів та задач, аналізує причиннонаслідкові зв'язки; вільно володіє науковими термінами</p>																						

	<p>«70-89» – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках</p> <p>«50-69» – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки.</p> <p>«1-49» – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p> <p>Поточні оцінки які можуть отримати студенти під час практичних занять сумуються і розраховується як середнє арифметичне. Середній бал переводиться у 50 бальну шкалу.</p>
Самостійна робота	<p>Самостійна робота студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тестування 2. Індивідуальна робота <p>Тестовий контроль: студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат). Максимальна кількість балів за тестування становить 100 балів (20 тестів по 5 балів). Тестування проводиться в визначений період для контролю самостійної роботи.</p> <p>Середній бал за тестування переводиться у 20 бальну шкалу.</p> <p>Вивчення дисципліни передбачає обов’язкове виконання індивідуального завдання (ІЗ).</p> <p>Максимальна кількість балів за ІЗ становить 100 балів. Середній бал за (ІЗ) переводиться у 20 бальну шкалу.</p>
Підсумковий семестровий контроль	<p>Підсумковою формою контролю є залік, який виставляється як сума балів за модулями.</p> <p>Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з’явилися на залік, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.</p> <p>В умовах online ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми Zoom або Google Meet.</p> <p>Повторне складання заліків допускається не більше двох разів з кожної дисципліни:</p> <p>один раз викладачеві (талон №2) усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.</p> <p>Здобувача вищої освіти, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, відраховують з університету за академічну неуспішність або за його згодою направляють на повторне вивчення навчальної дисципліни (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Письмові роботи. Виконання індивідуального завдання оформляється у електронному вигляді та надсилається на електронну пошту викладача або створений Google-диск.</p>	

Академічна доброчесність. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення в університеті <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zarobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється.

Неформальна освіта. Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

Використання штучного інтелекту (ШІ) дозволяється як допоміжного інструменту.

Додаткові бали +10 балів за участь у конференції: виступ або тези; до 10 балів за сертифікат неформальної освіти.

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Апопій А.А. Комерційна діяльність: підруч. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 558 с.
2. Апопій В. В. Ринки в системі внутрішньої торгівлі України: монографія. Львів: Вид-во ЛКА, 2012. 416 с.
3. Антонюк Я.М., Шиндировський І.Г. Комерційна діяльність: Навчальний посібник. Львів: Магнолія 2006, 2023. 334 с.
4. Балабан П.Ю. Комерційна діяльність: підручник. Х.: Світ Книг, 2015. 452 с.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (дата звернення: 06.11.2025)
6. Даценко Н.М. Стадник В.П. Комерційна робота: навчальний посібник. Ніжин: ПП Лисенко, 2013. 386 с.
7. Кодекс України про банкрутство від 18 жовтня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 06.11.2025)
8. Комерційна діяльність: навчальний посібник. Н.О.Криковцева та ін. К.: Центр учбової літератури, 2007. 296 с.
9. Мазаракі А.А., Ільченко Н.Б. Мерчандайзинг: навч. посіб. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 292 с.
10. Павлова В.А. Комерційне товарознавство: навчальний посібник. К.: Кондор, 2012. 286.
11. Податковий Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 06.11.2025)
12. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993 р. № 3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text> (дата звернення: 06.11.2025)
13. Про електронну комерцію. Закон України № 675-VIII від 03.09.2015 р. Зі змінами від 25 квітня 2019 року N 2704-VIII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150675.html.
14. Товарознавство та комерційна діяльність [Текст] : підручник / В. Л. Дикань, А. О. Каграманян, Н. Є. Каличева та ін. – Харків : УкрДУЗТ, 2018. – 362 с
15. Янчева Л.М., Лисак Г.Г., О.А. Круглова. Теоретико-методичні аспекти управління комерційною діяльністю: монографія. Х.: Вид-во В.С. Іванченко 2016. 210 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника». URL: <http://lib.pnu.edu.ua> (дата звернення: 06.10.2025).
2. Законодавство України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>. (дата звернення: 25.08.2020).
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>. (дата звернення: 06.10.2025).

4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого URL: <https://nlu.org.ua>. (дата звернення: 06.10.2025).
5. Офіційний сайт інтернет-видання ЛІГА:ЗАКОН. URL: <https://biz.ligazakon.net>. (дата звернення: 06.10.2025).
6. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 06.10.2025).
7. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України URL: <https://www.kmu.gov.ua>. (дата звернення: 06.10.2025).
8. Офіційний сайт Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів URL: <https://dpss.gov.ua>. (дата звернення: 06.10.2025).
9. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>. (дата звернення: 06.10.2025).
10. Офіційний сайт Торгово-промислової палати України URL: <https://uccr.org.ua/services/appraisal> (дата звернення: 06.10.2025).

Викладач
Ціжма Юрій Іванович
Доцент кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки